

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії та права

Остапенко О.Г., старший викладач

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни «Підприємницьке право»

для студентів спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій»

ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗМІСТ

1. Підстави припинення суб'єктів підприємництва. Реорганізація суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Ліквідація суб'єкта підприємництва – юридичної особи.
3. Банкрутство суб'єктів підприємництва.
4. Процедура банкрутства. Санація боржника. Ліквідаційна процедура.
5. Стягнення боргів з банкрута та порядок задоволення вимог кредиторів.

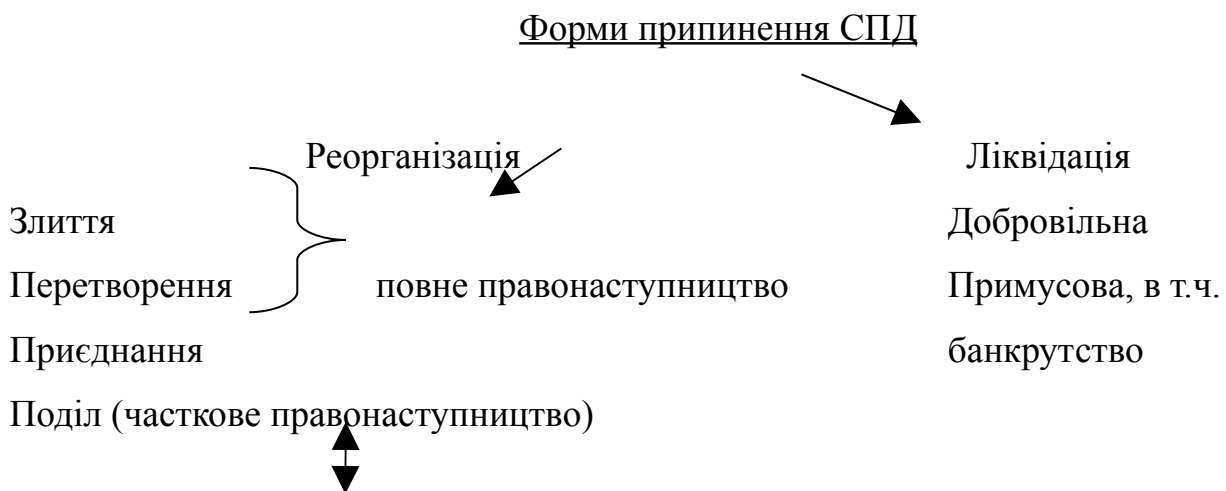
1. ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА. РЕОРГАНІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Припинення суб'єктів підприємництва, як і їх утворення, здійснюється в порядку, передбаченому в законі. Розрізняють підстави, способи і форми припинення суб'єктів підприємництва.

Підстави припинення є певні життєві обставини, з якими закон пов'язує виникнення, зміну та припинення правовідносин (юридичні факти).

Способи припинення – це передбачений законом порядок здійснення процедури припинення, яка починається за волею власника або уповноваженої ним особи або за рішенням компетентного органу держави (суду).

Форми припинення – це прийоми, за допомогою яких здійснюється процедура припинення. До таких форм належать реорганізація та ліквідація.

Виділ є формою створення СПД

Оголошення про реорганізацію (ліквідацію) будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності підлягає опублікуванню реєструючим органом у спеціальному додатку газети “Урядовий кур’єр” та (або) в офіційному друкованому виданні органу державної влади або органу місцевого самоврядування за місцем знаходження суб'єкта підприємницької діяльності протягом 10 днів з дня припинення діяльності суб'єкта (ст. 59 ГК).

Повним (універсальним) визнається *правонаступництво*, при якому до правонаступника переходять всі права та обов'язки.

При *частковому* (сингулярному) *правонаступництві* до створеного суб'єкта підприємницької діяльності (правонаступника) переходить тільки частина активів та пасивів реорганізованого суб'єкта за розподільним балансом.

Внаслідок **злиття** суб'єкта підприємницької діяльності з іншими всі вони припиняють своє самостійне юридичне існування, а всі майнові права та обов'язки кожного з них переходять до утвореного суб'єкта.

Злиття вважається завершеним з моменту державної реєстрації створеної юридичної особи та державної реєстрації припинення юридичних осіб, які припиняються в результаті злиття (ч. 13 ст. 37 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності”). Злиття (приєднання) проводиться за згодою Антимонопольного комітету України або його органів (територіальних утворень).

При **приєднанні** одного суб'єкта підприємництва до іншого до останнього переходять всі майнові права та обов'язки приєданого суб'єкта. Відповідно суб'єкт, який приєднався, втрачає статус юридичної особи.

Приєднання вважається завершеним з моменту державної реєстрації змін до установчих документів юридичної особи, що не припиняється в результаті приєднання, та державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються в результаті приєднання (ч. 11 ст. 37 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності”).

У разі **поділу** суб'єкта підприємницької діяльності до нових суб'єктів, які виникли внаслідок поділу за розподільчим балансом (розподільним актом), переходять у відповідних частинах майнові права та обов'язки реорганізованого суб'єкта. Відповідно суб'єкт, який реорганізується втрачає статус юридичної особи, а замість нього створюються декілька нових суб'єктів.

Антимонопольний комітет має право давати обов'язкові розпорядження про примусовий поділ монопольних утворень.

Поділ вважається завершеним з моменту державної реєстрації створення утворених юридичних осіб та державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються в результаті поділу (ч. 14 ст. 37 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності”).

При **перетворенні** суб’єкта підприємницької діяльності змінюється його організаційно-правова форма. В такому випадку до створеного суб’єкта переходять майнові права та обов’язки “попереднього” суб’єкта. Перетворення вважається завершеним з моменту державної реєстрації створеної юридичної особи та державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються в результаті перетворення (ч. 15 ст. 37 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності”).

Указ Президента України від 15 червня 1993 р. “Про корпоратизацію підприємств” визначає, що *корпоратизацією* є перетворення державних підприємств, ЗАТ, більш ніж 75% статутного фонду яких перебуває у державній власності, а також виробничих та науково-виробничих об’єднань, правовий статус яких не був приведений у відповідність з чинним законодавством, у ВАТ.

Наказ Фонду державного майна України від 12 лютого 1993 р. № 69, яким затверджено положення “Про порядок перетворення суб’єктів підприємницької діяльності зі змішаною формою власності, створених за участю державних підприємств, у господарські товариства”: якщо частка державного майна більше 65% – у ЗАТ, в інших випадках – у ТОВ.

Громадяни-підприємці можуть припинити свою діяльність зі зміною організаційно-правової форми чи без зміни; може мати місце перетворення у разі створення юридичної особи фізичною особою – підприємцем.

2. ЛІКВІДАЦІЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА – ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ.

Ліквідація суб'єкта підприємницької діяльності означає повне припинення його діяльності.

Підстави ліквідації:

- рішення власника чи уповноваженого ним органів; рішення інших осіб – засновників чи їх правонаступників (ч. 6 ст. 59 ГК);
- закінчення строку, на який було створено суб'єкт, або досягнення мети, заради якої він створювався;
- постанова Кабінету Міністрів про ліквідацію промислово-фінансової групи (ст. 7 ЗУ “Про промислово-фінансові групи”);
- скасування державної реєстрації;
- рішення суду чи господарського суду, в т.ч. визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом.

Оголошення про ліквідацію будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності підлягає опублікуванню реєструючим органом у спеціальному додатку газети “Урядовий кур'єр” та (або) в офіційному друкованому виданні органу державної влади або органу місцевого самоврядування за місцем знаходження суб'єкта підприємницької діяльності протягом 10 днів з дня припинення діяльності суб'єкта (ст. 59 ГК).

Для ліквідації у встановленому законом порядку створюється ліквідаційна комісія.

Ліквідаційна комісія утворюється:

1. власником, його представником чи уповноваженим органом;
2. вищими органами (наприклад, при ліквідації суб'єктів, заснованих на колективній власності);
3. господарським судом.

Орган, який прийняв рішення про ліквідацію, встановлює порядок і строки ліквідації та заявлення претензій кредиторами, який не може бути менше 2

місяців з дня оголошення про ліквідацію.

З дня створення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження по управлінню справами суб'єкта. Крім того, ліквідаційна комісія розміщує в друкованих органах повідомлення про ліквідацію, порядок і строки заяви претензій кредиторами, а явних (відомих) кредиторів повідомляє персонально в письмовій формі протягом 10 днів чи у спеціальні строки.

Одночасно комісія вживає заходи щодо стягнення дебіторської заборгованості, виявлення вимог кредиторів, оцінює наявне майно суб'єкта, розраховується з кредиторами, складає ліквідаційний баланс, який подається органу, що створив комісію.

При звичайній черговості у першочерговому порядку задовольняються борги перед бюджетом і компенсуються витрати на відновлення природного середовища, якщо йому завдано збитків ліквідованим підприємством.

3.БАНКРУТСТВО СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.

Банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Процедура банкрутства може бути розпочата (порушується справа про банкрутство) лише у випадку, якщо безспірні вимоги кредиторів до боржника в сукупності складають не менше 300 мінімальних заробітних плат, які не можуть бути задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку, якщо інше не передбачено чинним законом.

Формальною підставою для порушення справи про банкрутство є письмова заява будь-кого з кредиторів або самого боржника до господарського суду.

Банкрутство є досить тривалою і складною процедурою, і до боржника можуть застосовуватися спеціальні процедури – позасудові засоби запобігання

банкрутству – домовленість боржника та кредиторів про узгодження умов продовження його діяльності або добровільної самоліквідації, досудова санація, спеціальне управління його майном, мирова угода та примусова ліквідація.

Мирова угода – це домовленість між боржником та кредитором (групою кредиторів) про відстрочку та (або) розстрочення платежів, або припинення зобов'язання за згодою сторін.

4.ПРОЦЕДУРА БАНКРУТСТВА. САНАЦІЯ БОРЖНИКА. ЛІКВІДАЦІЙНА ПРОЦЕДУРА.

Процедура банкрутства, провадження у справах про банкрутство починається поданням відповідної заяви про це боржником або кредитором письмово до Господарського суду.

Боржник зобов'язаний звернутися до господарського суду в місячний термін з такою заявою *у випадках*:

1.Якщо задоволення вимог кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами.

2.Орган боржника, уповноважений приймати рішення про ліквідацію боржника, прийняв рішення про звернення до суду з заявою про порушення справи про банкрутство.

3.При ліквідації боржника не за процедурою банкрутства встановлено неможливість боржника задовольнити повністю вимоги кредиторів.

Якщо заява подається кредитором, боржнику передаються копії заяви і доданих до неї документів. Не пізніше 5 днів з моменту надходження заяви суддя виносить та надсилає сторонам та державному органу з питань банкрутства ухвалу про порушення провадження у справі про банкрутство. В ній також вказується про ведення процедури розпорядження майном боржника, про призначення розпорядника майна, дату проведення підготовчого засідання суду

(не пізніше, ніж на 30-й день з дня прийняття заяви), про введення мораторію на задоволення вимог кредиторів. Але суддя може також прийняти рішення про відмову у прийнятті заяви чи про її повернення.

До підготовчого засідання боржник зобов'язаний подати до суду та заявнику відзив на подану заяву.

У підготовчому засіданні суддя оцінює подані документи, заслуховує пояснення сторін та розглядає обґрунтованість заперечень боржника. З метою виявлення всіх кредиторів та санаторів за результатами засідання суд виносить ухвалу щодо зобов'язання боржника подати до офіційних друкованих органів у 10-денний строк за свій рахунок оголошення про порушення справи про банкрутство.

Крім того, суд визначає:

–розмір вимог кредиторів;

–дату складання розпорядником майна реєстру вимог кредиторів (не пізніше 2 місяців та 10 днів з дати проведення підготовчого засідання);

–дату наступного засідання суду (не пізніше 3 місяців та 10 днів з дати проведення підготовчого засідання);

–дату проведення перших загальних зборів кредиторів (не пізніше 3 місяців та 10 днів з дати проведення підготовчого засідання);

–дату засідання суду, на якому буде винесено ухвалу про санацію боржника або про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, або про припинення провадження у справі про банкрутство (не пізніше 6 місяців з дати проведення підготовчого засідання).

Санація розглядається як запобіжний засіб щодо банкрутства.

Санація – це система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, які спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника.

В місячний термін з моменту опублікування оголошення про банкрутство кредитори та санатори звертаються з відповідними заявами до суду та до розпорядника майна.

Господарський суд за клопотанням комітету кредиторів виносить ухвалу про проведення санації (строк санації не більше 12 місяців, але може продовжуватися ще на 6 місяців чи скорочуватися) та призначення керуючого санацією. Керуючий санацією в 3-місячний термін з дня прийняття рішення про санацію зобов'язаний подати комітету кредиторів для схвалення план санації боржника.

Комітет кредиторів скликається в 4-місячний термін з дня винесення ухвали про санацію, розглядає план санації і може прийняти одне з рішень:

- схвалити план і подати його на затвердження Господарському суду;
- відхилити план санації і звернутися до Господарського суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури;
- відхилити план санації і звернутися до суду з клопотанням про звільнення керуючого санацією та призначення нового керуючого санацією.

Господарський суд затверджує план санації, про що виноситься ухвала. Якщо план санації не подається до суду протягом 6 місяців з дня винесення ухвали про санацію, суд може прийняти рішення про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури.

За 15 днів до закінчення санації чи за наявності підстав для дострокового припинення санації керуючий санацією зобов'язаний надати зборам кредиторів письмовий звіт і повідомити про час і місце проведення зборів (не пізніше 10 днів після закінчення процедури санації).

За результатами розгляду звіту збори приймають одне з рішень:

1. про виконання плану санації, закінчення процедури санації та відновлення платоспроможності боржника;
2. про звернення до суду з клопотанням про дострокове припинення санації у зв'язку з відновленням платоспроможності боржника;
3. про звернення до суду з клопотанням про продовження процедури санації;

4. про звернення до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури;

5. про укладання мирової угоди.

Якщо зборами не прийнято жодне з цих рішень чи рішення не подано до суду протягом 15 днів з дня закінчення санації, суд розглядає питання про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, про що виноситься постанова господарського суду.

Ліквідаційна процедура має за мету припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного судом банкрутом з метою здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна (строк – 12 місяців і може продовжуватись ще на 6 місяців). З цього дня припиняється повноваження органів управління банкрута та призначається ліквідатор, який в 5-денний строк з дня прийняття постанови про визнання боржника банкрутом здійснює опублікування цих відомостей в офіційних друкованих засобах.

Ліквідатор може виставити на відкриті торги майно банкрута, якщо інше не встановлено комітетом кредиторів. Після завершення розрахунків з кредиторами ліквідатор подає до суду звіт та ліквідаційний баланс. Господарський суд після заслуховування звіту і думки членів комітету кредиторів виносить ухвалу про затвердження звіту та балансу. Якщо майна не залишилося, суд виносить ухвалу про ліквідацію банкрута, про що повідомляє відповідні органи. Якщо майно залишилося, особа вважається такою, що не має боргів і може продовжувати діяльність.

5. СТЯГНЕННЯ БОРГІВ З БАНКРУТА ТА ПОРЯДОК ЗАДОВОЛЕННЯ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ.

Черговість задоволення вимог кредиторів (ст. 31 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”):

1. а) вимоги, забезпечені заставою;
- б) виплата вихідної допомоги звільненим працівникам банкрута;
- в) витрати, пов’язані з провадженням у справі про банкрутство;
- 2) вимоги із зобов’язань банкрута перед працівниками підприємства-банкрута внаслідок заподіяння шкоди здоров’ю та життю громадян...
- 3) щодо сплати податків і зборів;
- 4) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою;
- 5) вимоги щодо повернення внесків до статутного фонду;
- 6) інші вимоги.

Питання для самоконтролю:

- 1. Дайте характеристику підстав, способів та форм припинення суб'єктів підприємницької діяльності.*
- 2. Визначте сутність та види реорганізації суб'єктів підприємництва.*
- 3. Охарактеризуйте загальний порядок ліквідації суб'єктів підприємництва – юридичної особи.*
- 4. Визначте черговість задоволення вимог кредиторів при ліквідації юридичної особи.*
- 5. Висвітліть поняття банкрутства.*
- 6. Охарактеризуйте процедуру порушення провадження у справі про банкрутство.*
- 7. Що таке санація? Розкрийте сутність санації та її процедуру.*
- 8. Що таке мирова угода? Визначте порядок укладання мирової угоди.*
- 9. Розкрийте сутність та порядок ліквідаційної процедури під час провадження у справі про банкрутство.*
- 10. Визначте черговість задоволення вимог кредиторів під час процедури банкрутства.*